

زورگرے کو ہمیں شور بندیٰ نوکیں ڈروشم

وشین بلوچ

بلوچستان ہمارے ڈگارتے کہ اودے بلوچ جہمند آنت، بزائکے ہماراج کہ یکیں دودے ریدگ، یکیں دودمان ء ساہگ ء زندگوازینگ ء آنت۔ بلوچ بندرے بازنگی راجے۔ دومی نیگ ء بلوچ بازبانی (Multi-lingual) راجے ہم زانگ بیت کہ آئی ء زبانی تہ ء مستریں زبان بلوچی ء براہوئی آنت۔ ایدگہ زبان چوشک کھیترا نی، سرا نیکی، جدگالی سکیں گونڈیں کسے ء ماں بلوچستان ء است آنت بلے گیشتر گپ جنوک بلوچی ء براہوئی آنت۔ براہوئی گپ جنوک مز نیں کسے ء جھالاون ء نیگ ء نندوک آنت ء بلوچی ء گپ جنوک گیشتر سیتان ء بگر مکران، رکشان ء کوہ ء سلیمان ء است آنت۔ چوشک بلوچستان ماں میانی رودراتک ء مز نیں بستارے دارایت ایشی ء سبب روزیگی ء گزراکی راہ ء رند آنت۔ دگہ آئی ء کدرتی مادن ء مڈی بوت کت کن آنت، زمینی زید ء دگہ بازیں سبب بوت کن آنت۔ اگاں چوش بہ گوش ءے کہ میانی رودراتک ء مستریں بنجائی سیدپاری دروازگ بلوچستان آنت تہ رد بوت نہ کت۔ ہمیشک وھدے انگلستان وتی زورگیری ء شہار ء سیمسراں ودینگ لوٹ آیت تہ ہندوستان ء ایردستی پد آئی ء جم بلوچستان ء زید ء سک بنت۔ بلے اے دگ ء پترگ ء گوں آئی ء روچ ء اول ء اژاندانی آماج بوگ کپ آیت۔ بلوچ بند پتر ء بچارے تہ آئی ء ہچ زورگیری ء دیم ء سر جہل نہ کرتگ چوشک درور بازانت، انچوشک سکندر وھدے وتی لشکر ء گوں ایران ء تہت ء تاراج کنگ ء پد دیم پہ بلوچستان ء کیت آنت تہ بازیں زانکارانی گوشگ ہمیش آنت کہ سکندر ء لشکر بلوچاں گوں جنگ کنان ء پرورش وارت، پدا بلوچستان ء بندی دگ اور ماڑہ ء چہ روت آنت۔ بلے دگہ یک ڈاکو منٹری یے است آنت کہ اودے ہمے چیز پد رکنگ بوتگ کہ بلوچستان ء سکندر موسمانی نگگی، گرم ء لوار ء سبب ء آئی ء لشکر بلوچستان ء نشت کت نہ کنگ، ہمیشک آودے داں دیراں ہنتل نہ بوتگ آنت۔ بلے راستی چوش نہ آنت، اے بیانہ (narrative) انگریزاں دیم ء آورتگ۔ چریشی ء ابید وھدے پرتگیز / پرتگالی ماں مزن ہور ء (خلیج) کابنت تہ آھاں (پرتگالیاں) ماں بحرین ء ارادکلات 1559 (The Arad Fort) ء گپنگ ء رند ء ہمے کلات ء 1602 ء عمانی گرانٹ۔¹

پرتگالی ارادکلات ء گرگ ء گوں میانی رودراتک ء بازیں دمگاں ایر دست کن آنت ء میانی رودراتک ء بازیں دمگاں روانت لٹ ء پل کن آنت۔ انچوشک وھدے آبلوچستان ء بندی شہر کلمت ء کابنت تہ یک ء دورند ء بلوچ بامر دحمل ء جینند ء دست ء پرورش وارت، تنی وھدی آھانی لانچ ماں کلمت ء نشانی ایر آنت۔ بازیں رند ء پرتگالی حمل ء گوما سہل ء تران کنگ لوٹ آنت بلے حمل رازیک نہ بیت ء حمل آھاں وتی دگ ء ایر کپگ ء نیل آیت، بلے گڈی رند ء وھدے حمل دست ء گوش ماں تیاب ء سواد ء روت آنت تہ آگوں وتی کماندار سہراب ء چیزے جانثوانی ہمبرائی ء پرتگالیاں گوں ڈک وارت، ہمے میان ء جنگ بیت ء سہراب پرتگالیانی دست ء نمیران ء حمل دزگیر کنگ بیت۔ چد ء پد

¹ فقیر شاد، میراث، چاپ ء شنگ 2016، تاکدم 150۔

وہدے کہ آسہل ۽ تران ۽ جرید گ نہ بیت تہ آئی ۽ راماں زندان ۽ کُش انت۔ بلے ڈنی بازیں نبشتہ کاراں حمل دزے پیشد اشنگ ۽ پرنگالی بیماری لیک اتگ انت۔ چوناہا اے بیانیہ مدام زور گیر نیگ انت کہ آ ایردستیں راج ۽ بامرداں نام کشگ ۽ مردمانی دلاں وتی پسگانی دوستدارگ ۽ تج کشگ ۽ جہد ۽ کنت۔ ہمے رنگ ۽ انگریز ماں بلوچستان ۽ بولان ۽ کشک ۽ ایر کپ انت تہ یکبرے آلوٹ انت کہ کلات ۽ بادشاہ بزانتہ مہراب خان بلوچ گوں آھاں سہل ۽ تران بہ کنت ۽ آھاں اے کشک ۽ پہ کار ۽ بار ۽ موکل بہ دنت۔ بلے مہراب خان ہچبر اے گپ ۽ نہ من ایت، ہمیشہ آھانی کلوه ۽ کاسداں مان نیار ایت۔ 1839 ۽ وہدے انگریز کلات ۽ انگیر کن انت تہ مہراب خان سد ۽ گیسن کنگراں گوں نمیران بیت بلے یک روچے ۽ روز گارے وتی سر ۽ جہل نہ کنت۔ پرچہ کہ آنمیرانی ۽ پلسپہ ۽ زانکار انت ۽ آسر پد بوتگ اگاں آپدہ کنز ایت یا سر ۽ جہل بہ کنت تہ آئی ۽ راج نہ مان ایت۔ مہراب خان ۽ نمیرانی پد وہدے بلوچستان ۽ انگریزانی ہلاپ ۽ گہگیری چست بیت تہ انگریز بلوچ راجی جنز ۽ ہلاپ ۽ جتاجتائیں زربشت پروشی (Counter of insurgency) ۽ ہاتر ۽ شور بندی جوڑ کنت۔ انچوشک وہدے کیت پونگر اولسر ۽ بلوچستان ۽ کیت تہ آزر بشت پروشی ۽ ہاتر ۽ ترسناکیں کار شور ۽ شور بندی ساز ایت۔ ایشانی سر ۽ یک پہ یک ۽ گپ ۽ باوست جہل ۽ کنگ بیت۔

زبانانی بنلاد ۽ بلوچانی بہر ۽ بانگی شور بندی:

ہمک زور گیرے وہدے دگہ ملک ۽ سر ڈ گارے ۽ سر ۽ ایر دست بیت تہ آراج ۽ راجتائیں زور گیری بیانیہ ۽ ڈسکورسانی بنیات ۽ بہر ۽ بانگ یا کہ راجی پچار ۽ گار ۽ گور کنگ ۽ ہاتر ۽ جتاجتائیں کار شور نہیں ایت۔ ہمے رنگ ۽ وہدے کہ انگریز بلوچستان ۽ ایر دست کن انت تہ بلوچ بنداتی روچ ۽ گہگیری جنز ۽ بنگ کج کن انت، گزازور گیر بلوچ راجی جنز ۽ پروش دیگ ۽ ہاتر ۽ جتائیں بیانیہ ۽ پندل سازگ ۽ جہد ۽ کنت۔ انچوشک ایشانی توک ۽ یک مزنیں بیانیہ یے زبان انت۔ چوشک بلوچ باز زبانانی راجے زانگ بیت بلے ایشی ۽ ابید انگریز انجیں لیک ۽ بیانیہ بلوچ راج ۽ میان ۽ ساز ایت کہ اے بیانیہ انگریزانی در آھگ ۽ پد ہم وہدے کہ پاکستان بلوچ سر ڈ گار ۽ ایر دست کنت تہ آھم ہمے بیانیہ ۽ گیسن ودین ایت۔ زبانانی بہر ۽ بانگی شور بندی اولی رند ۽ ماراپونگر ۽ کتاب ”Travels in Baloochistan and Sinde“ ۽ تہ ۽ بلوچاں زبانانی بنیات ۽ بہر ۽ بانگ کنگ ۽ جہد ۽ کنت۔ آبلوچی ۽ براہوئی زبان ۽ بنلاد ۽ یک ایرادے (تضاد) ۽ ودی کنگ ۽ جہد ۽ کنت۔ چوشک اے تبک ۽ ہیل بلوچاں چہ باز دگری دار انت انچوشک پیسر ۽ گپ جنگ ات کہ نوں اے بابت ۽ گپ ۽ ہال کنگ ۽ زلورت نہ انت، چونائی ۽ براہوئی بلوچاں چہ وت ۽ شترتیں ٹک تیریں راجے ۽ بستار ۽ پھر بند انت ۽ راستی ۽ راستک ۽ باور کن انت۔² پونگر بلوچ راج ۽ میان ۽ زبانی دگری ۽ بنیات ۽ جتاکنگ ۽ جہد ۽ کنت۔ اے ڈسکورس برطانیہ ۽ دارگ ۽ پد ہم وہدے بلوچ سر ڈ گار ۽ پاکستان ۽ وڑیں دربرمی (Unnatural) ۽ وٹگریں ملکہ ایر دست کنت تہ آوتی واجہ ۽ ہاکم ۽ ڈسکورس ۽ زور ایت ۽ بلوچانی میان ۽ کشگ ۽ تالان ۽ کنت۔ تنی وہدی اے بیانیہ ۽ اسر بلوچ لس مہلوک ۽ سر ۽ پشت کپتنگ

² Travel in Baloochistan and Sinde by Lieutenant Henry Pottinger, Printed for Longman, Hurst, Rees, ORME, and Brown, Paternoster-Row, 1816.

انت۔ دنیا چو شیشیں بازیں راج است انت کہ آہانی یک زبانی نہ ات چوشکہ ماگاں ہندوستان ۽ درور ۽ بہ زور ایں تہ آئی ۽ یک سد ۽ بیست ۽ شش زبان انت بلے آہانی ر بیدگ، نندگ ۽ پاد آہگ، دودمان درست یک انت۔ ہمے رنگ ۽ بلوچ ہم یک باز زبانی راجے بلے اے وڑیں ڈسکورس پمیشکہ زور گیر جوڑ کن انت دانکہ زندگین راج زبانی بنلا ۽ بہر ۽ بانگ بہ بنت ۽ آہانی زربستت زور ۽ تاوانبار بہ بیت۔

کد ۽ بالاد ۽ دگری ۽ زور گیر ۽ شور بندی:

انگریز زور گیر اں بلوچ راجی شناس ۽ آئی ۽ سر ڈگار ۽ ایر دست کنگ یا کہ ماڈن ۽ مڈیانی لٹ ۽ پیل ۽ ہاتر ۽ ہمینکد رکہ شت ۽ کر تگ تہ آ روگ ۽ چک ۽ پد نہ بوتگ انت۔ آئی ۽ بلوچ راج ۽ کستر ۽ چہ کسترین دگریانی بنگ ۽ ہاتر ۽ مز ن مز نیں کتاب ۽ ڈسکورس شنگ ۽ تالان گرتگ۔ آ دگری توری زبانی بنلا ۽ بہ بنت، کد ۽ بالاد ۽ گوں بندوک بہ بنت یا کہ زمینی، تہ آئی ۽ ونگڑیں بیانیہ جوڑ گرتگ۔ بازیں ڈسکورسانی تالان کنگ ۽ آمز نیں ہدے ۽ سو بین بوتگ بلے چیزے آئی ۽ انجیں ڈسکورس بوتگ انت کہ چریشی ۽ زربستت ۽ ہاسیں تاوانے نہ وار تگ۔ انچوشکہ کد ۽ بالاد ۽ دگری انچو ہمکس ڈسکورس سے نہ بوتگ کہ انگریز نشتکاراں دیم ۽ آورتگ۔ آہاں نہ بائیو لو جیکل زانشت ۽ رد ۽ ٹپاس اتگ نیکہ انتھر و فولو جیل رنگ ۽ چار ۽ پچار کر تگ، بلکس تہنا زور گیر ۽ راجی زربستت ۽ پروشگ دیگ ۽ ہاتر ۽ اے وڑیں ڈسکورس ساز اتگ انت۔ اے نشتکارانی درستان گیشن اے رد ۽ ہنری پونگر ۽ وتی سپر ناگ ۽ کتاب ۽ نشتگ ۽ آئی ۽ جہد ہمیش بوتگ کہ بلوچی ۽ براہوئی گپ جنوکاں زبانی، کد ۽ بالادی ۽ زمینی رد ۽ جتا جتا نیں راجے ۽ بستار ۽ پیش بہ دارایت۔ انچوشکہ آ اے بابت ۽ چوش وتی لیکہ ۽ دیم ۽ کارایت کہ آسر زاہری رنگ ۽ ڈروشم ۽ بلوچاں چہ جتا انت یک راجے ۽ رادگہ راجے ۽ گوں ہمگر نچ کنگ نہ بوتگیں ہرے۔ براہوئی وتی سر ڈگار ۽ بز بالادیں مردم انت، برز ۽ پتی ۽ ہاسیت ۽ سبب ۽ آہانی پتن ۽ کسانیں ہڈ ۽ کامپول انت، آہانی شکل ۽ سورت گر دگر دانت ۽ کر چکاں چہ پڑ انت۔³

بن ۽ بیجہ ۽ انگریز زور گیر ۽ آئی ۽ کارند گانی ہیال ہمیش بوتگ کہ بلوچان ۽ ہمک حساب ۽ بہر ۽ بانگ کنگی انت پمیشکہ رنگ، کد ۽ بالاد ۽ حساب ۽ ہم آہاں جتا کنگ ۽ رپک ۽ ہنر ساز اتگ بلے چوشکہ اے کتہ کاری آہانی بے سوب بوتگ پرچہ کہ براہوئی گپ جنوکانی رنگ ۽ ڈروشم، کد ۽ بالاد بلوچ گپ جنوکاں چہ ہاسیں پرک ۽ تپاوت نہ دار انت۔ اے ڈسکورس ۽ تہنائیں من ۽ مراد ہمیش بوتگ بلوچ زربستت جھلاوان ۽ دمگاں زور بہ تڑانت ۽ بلوچ سر مچار اے دگ ۽ ہمک ۽ تو انگر مہ بنت۔ پرچہ کہ انگریز زور گیرانی مستزیں راہ ۽ کشکانی لوگ گیشتر براہوئی ہر کنوکانی بوتگ انت ۽ براہوئی ہر کنوک مز نیں کسائے ۽ بولان ۽ مجھ ۽ دمگاں جہمنند بوتگ انت کہ ہماز مانگ ۽ و ہدے انگریز زور گیر ۽ اے دگ ۽ کہ سپر کر تگ۔

بلوچستان ۽ سیمسر ۽ زمینی بہر ۽ بانگ:

³ Ibid. p. 70

1876ء منگ ناگ ء سبب ء دست نہ جنگیں زمین زور گیری چٹاں بلوچستان ء گواچنی ء آئی ء مادان ء مڈی ء زمینی بستار درست یک پہ یک ء پدر بوت انت۔ زور گیریں ہاکماں بلوچ راج ء راجمان ء سپاری ء باھوٹی لوٹگ ء ابید تاکتانی نوکیں سیمسراں آھگ ء کول ء کرار کنگ بوت۔ وھدے کہ روس ء تاکت نرور تر بوت گڑا انگلستان کم کم ء دیم ء کنزان بوت ء ھمے رنگ ء آئی ء وتی کدم بلوچستان ء سر زمین ء ایرکت انت۔ انچوشکھ انگلستان وھدے ہندوستان ء تہ ء نندگ ء ہاتر ء موکل دیگ بیت گڑا نوزدہ سد ء گد سر ء بلوچستان ء وتی ہاکمی ء تمنی بروبری ء بنیات ء کار کنگ ء ہاتر ء کیت۔ اے ہماز مانگ ات وھدے کہ انگریز مہراب خان ء نمیران کنگ ء پد گوں ایدگہ سرداراں نند انت ء مال ء مڈیانی پلپانچ ء ابید بلوچستان ء سیمسراں یکیرے نوک سازگ ء جھد ء کن انت۔

چوشکھ سیمسراں بہر ء بانگ یا کہ کلات استان ء تہ ء بہر ء بانگی پیدا ک کنگ بر تانیہ ء مز نیں شور بندی یے بوتگ۔ انچوشکھ پونگلر ء مکران چہ کلات استان ء جتاسر پد بوتگ بلے رکشان آئی ء بہرے لیک اتگ۔ ھمے رنگ ء بہر ء بانگ ء ہاکمی کنگ بر تانیہ ء یک کار شورے بوتگ ء بہر ء بانگ ء ایر دست کنگ ء نام ء ھم اے شور بندی زانگ بیت۔ اے شور بندی بر تانیہ ء ہندوستان ء وتی ایدگہ کالونیائی تہ ء کار مرز کنگ ء مذہبی ء نسلی بنیات ء مردم نے بہر ء بانگ کرتگ انت۔ اے شور بندی ء وسیلہ ء بر تانیہ ء وتی کالونی ء مردم گر ء دار کرتگ انت۔

بر تانیہ ء بلوچستان ء زمین بازیں نیگاں بہر ء بانگ کرتگ، انچوشکھ ڈیورنڈ لائن ء وسیلہ ء یک بہرے اوگانستان ء ونڈ ء دور داتگ، گولڈ سمتھ لائن ء وسیلہ یک بہرے ایران ء رادانگ ء 1877ء بر تانیہ بلوچستان ایجنسی ء راجوڑ کنت۔ 1871ء ء 1872ء وھدے بلوچستان ء زمین ء بہرے گولڈ سمتھ لائن ء وسیلہ ء سیستان بلوچستان ایران ء دیگ بنت ء بلوچ ء یک سر ڈگارے پاکستان ء ونڈ ء کپ ایت۔ ڈیورنڈ لائن 1839ء کشنگ بوتگ وھدے واہسر اے موٹا نیمر ڈیورنڈ ء کابل ء دیم ء عامر ء گوما ڈیورنڈ منگ ناگ ء سیمسر ء گیسق ء گیوار کنت۔ بر تانیہ ء وتی کسد ء ہاتر ء بلوچستان پد ابر تانیہ بلوچستان جوڑت ء آئی ء تہ ء بہر ء بانگ ء شور بندی دیم ء آورت۔

بر تانیہ بلوچستان ء پشین، چمن، دوکی، شیرہ رود ء شاریگ ہوار بوتگ انت۔ لیزڈ جاگہانی تہ ء شاکوٹ، نوشکی، نصیر آباد ء بولان ہوار بوتگ انت۔ استان ء سیمسر ء کلات، خاران، مکران ء لسبیلہ یکجاہ بوتگ انت۔ اے بلوچستان ایجنسی ء نام ء زانگ بوتگ انت ء تمنی دمگاں تمن جہمند بوتگ انت انچوشکھ کوہلو، کاہان ء مری ء بگٹی نندوک بوتگ چاگی ء سنجرانی۔

ھمے رنگ ء وھدے کہ انگریز زور گیری بلوچستان ء یلہ دینت گڑا آہندوستان ء ھم دو ٹکرانی تہ ء بہر ء بانگ کنت آئی ء نیت ھمیش بیت اگاں ہندوستان بہر ء بانگ کنگ مہ بیت آمیان رودراتک ء یک مز نیں تاکتے جوڑ بوت کنت پھیشکھ آئی ء ر Destabilizer کنگ ء واستہ بہر ء بانگی شور بندی کے کار مردت ء پھیشکھ آسر پد ات کہ پاکستان ء آئی ء نپ ء سیت گیشتر بر جاہ مان انت۔ ھمے رنگ ء وھدے پاکستان جوڑ بیت گڑا ھم بر تانیہ ء بازیں شور بندیانی سر ء کار بند بیت ء آ بلوچستان ء بازیں دمگاں چہ آئی ء پچ گیسق چوشکھ کراچی ء مز نیں بہرے آسندھ ء تہ ء ہوار گچ ایت ء نصیر آباد ء راجپناب ء ونڈ ء دور دنت۔ زور گیری ڈسکورس ء تہ ء دگہ ھم چیزے گندگ کیت انت گوں چوشکھ دگی پرک ء تپاوت ء

پیدا کنگ۔ انچوشک وھدے کسے بلوچستان ء کجام ہم شہرے ء چہ کراچی ء بہ روت انت تہ اود ء جہمنندانی نزع اے مردم نکرانی یے۔ اے دگی پرک ء پیریا سیمسرانی بہر ء بانگ ء مسترین کار شور ہمیش انت کہ بلوچ راجی زرمبشت ء مہکم ء بوگ یا پروشنگ دیگ ء کار ازان تر بہ بیت ء استان مردماں آسانی ء گوں گر ء دارگت بہ کت۔

مذہبی پرک ء تپاوت:

زور گیر مدام ایردستیں راج ء انچیں جیڑھاں دست جنت کہ آنازرک انت ء ہمانی ء سبب ء زور گیر وتی پندل ساریاں ٹہین ایت۔ وھدے کہ پاکستان ء بلوچستان ایردست کت تہ ایشی ء پدر وچ ء اول ء بلوچ ء گہگیری ء جہد بندات کت بلے چوشک آبازیں سبب ء چہ بے سوبی ء دیمپان بوت۔ ہمے رنگ ء چد ء رندسہ دگہ زرمبشتاں سرچست کت بلے آزر مبشتاں اُلسی ء لپھی مہکی ء کمک گون نہ بوگ ء سبب ء بے سوب بوت انت۔ وھدے کہ 2000 ء پد بلوچ آجوتی جنز لپھی ء اُلسی رنگ ء دو بر سرچست کت تہ زور گیر جتتا جتائیں شور بند یانی رد ء بلوچ آجوتی زرمبشت ء پرورش دیگ ء لانک بند ایت۔ زور گیر مدام گہگیری ء ہلاپ ء تجربت ء کتہ کاریاں چکاس ایت۔ ہمے رد ء وھدے بلوچ ء گلای ء جیڑہ ء لوگ پہ لوگ ء سیاسی باسک ء کارند گانی وسیلہ ء سر بوان بیت ء روج پہ روج بلوچ یا گیلانی اُرش گیشتر بوان بنت۔ تہ دومی نیمگ ء زانیکاریں تبکہ ہم بلوچ زرمبشت ء ہمکوگی ء اوشت انت تہ زور گیر وتی مذہبی ناشر کاراں بلوچستان ء ایرگیجگ ء شور بندی ء دیم ء کار ایت۔ یک نیمگے آذکری ء نمازیانی میان ء یک ڈسکور سے لس مہلوک ء میان ء کار ایت کہ ذکر ی مسلمان نہ انت۔ ہدا ء پیگیبر ء نہ من انت، حج ء ایدگہ چیزاں نہ من انت بز انکہ کافر ء جہودی انت۔ دومی نیمگ ء آئی ء بنداتی روچاں یک بیانیہ یے ہمیش ات کہ اے جنگ تہنایک تبکہ یے ء گون انت کہ آہم ذکر ی انت کہ آہانی مذہب دگرے ء مسلمانانی ہلاپ ء انڈیا ء دیم ء اور تگیں ٹولی یے کہ مسلماناں بہر ء بانگ کنائینگ ء شور بندی ء سر ء کار بند انت۔ انچوشک اے مذہبی ناشر کاراں بلوچ زانیکارانی کشت ء کوش ء بگردانکہ زالبولانی سر ء تیزاپ پرہیجگ یا کہ پجگور ء در بر جہانی بند کنگ ء ہلاپ ء بہار دیگ ء ماند ارگ، یا ذکرانہ ء زیارتیانی چست کنگ ء آہانی سر ء اُرش کنگ ء درپے 2009 ء گڈ سر ء گندگ بیت۔ بلوچستان ء ہونر پچی تہنا وردی پوشیں لشکری کارند گان نہ کرتگ، بلکیں آہاں ناشر کاریں ٹولی ء زرمبشتاں کنشدہانی ڈیتھ اسکوڈ ہم جوڑگت انت، انچوشکہ بنگلہ دیش ء الشمس والبدر ء رگیں مذہب ء پوشاکاں گوں بلوچ راجمان ء ناشر کاری ء پر کہی بہر ء بانگ، جنگ ء پساد ء پیدا ک کنگ ء مز نیں کساسے ء داں دزگلانیش انت۔ اے مذہبی ناشر کاریں ٹولیاں ء پد رانیں وڈے ء پوج ء پشت ء پنائی گون انت، اے مز نیں مدتے ء داں بلوچستان ء نندو کیں شینا (شیعہ) برادری ء بلوچ راجدو ستیں سیاسی کارند گان جنگ ء کنگ ء انت۔ نوں ہمے ٹولیاںی مدت ء کمک ء گوں ہاس بلوچستان ء دگ مکران ء پاکستان ء چیریں ادار گان بلوچان ء ذکر ی ء نمازی ء رنگ ء بہر ء بانگ کنگ ء جہد ء انت۔ اے مذہبی ناشر کاریں ٹولی ایف سی ء پاکساں ابید ء ترس ء لرزے سیاہ کانچیں گاڑیاں گوں سلاہ ء توپکانی ہمبرائی ء گوز انت ء بلوچ سیاسی کارند گانی آوار جنگ ء کرد ء اول پیلو کنگ ء انت۔ نوں زوتال چیریں ادار گانی سرجم ء بر جمیں کمک ء گوں آناشر کاریں ٹولیاں بلوچستان ء دگ ء آواران ء یک ذکرانہ یے ء سر ء

بیٹ بڑتگ ات کہ ہمیشی سبب ء ہیت بلوچ نیمران بوت، چریشی ء چہ بی ایس او آزاد ء پنجابی سنگت نیمران رزاجہانگیر بلوچ ء پت بکتیار بلوچ ء ہمبرائی ء مزار بلوچ، نیاز بلوچ، امید بلوچ، سعید بلوچ، اللہ بخش بلوچ ء دادجان نامیں بلوچے جنگی جاہ ء نیمران بوت انت ء پیر بخش ء بجا، پلین ء شاہ دوست، ہاشم ء مزار، شنبے ء کریم داد، بدل ء سعید محمد، حاجی ایبتان ء عصا، نورجان ء ہارون ء گلام محمد بے کساس ٹپ ء ٹور بوت انت۔ ہمے یکیں روچ ء بلوچستان ء دمگ کچھ ء بازار پیدراک ء اول چیریں ادار گانی جوڑ کر تگیں مذہبی ناشر کاریں ٹولیاں توپک ء زور ء گاڑی داران ء سہ گاڑی داشت ء مردمانی پجارانی جست ء پرس ء پد ذکر ی پر کہ ء گوں سیادی داروکیں سہ بلوچان ء یکیں گاڑی ء ہمبرائی ء آوار جت انت۔⁴ شاپک ء بگرداں بلوچستان ء بازیں دمگاں مذہبی ناشر کاراں بلوچ زانکار جنگ ء کشتنگ انت انچوشکہ 2011 ء پروفیسر سبء دشتیاری نیمران گت۔ انچوش 2013 ء ڈگری کالج خضدار ء دو پروفیسر کہ وتی دربر جاہ ء چہ آہگ ء بنت کہ آہانی سر ء تیر گواری بیت۔ چریشاں پروفیسر عبدالرازق زہری نیمران بیت ء پروفیسر حکیم بلوچ بے کساس ٹپک بیت۔ اے درچ چیریں ادار گانی مدت ء ملک ء انچوش بر جاہ مان ایت کہ 4 دسمبر 2014 ء زری دربر جاہ ء کار مستر زاہد آسکانی نیمران کنگ بیت۔ مذہبی ناشر کاریں ٹولیاں وسیلہ ء زور گیراں بازیں دربر جاہ ماند اشنگ انت ء بلوچ جنکاں وانگ ء چہ دور کنگ یا آھاں مردیناں چہ جتا کنگ، آہانی میان ء پرک ء پیر کنگ ء مسترین پندل زور گیر ء چیریں ادار گانی بوتگ دانکہ بلوچ راجی زرمبشت پرشت ء پروشی ء نیگ ء بہ جنز ایت۔

جنگ ء دور دیگ ء شور بندی:

2000 ء وھدے کہ بلوچ راجی زرمبشت ء سرچست گت تہ زور گری ء شور بندی مزینیں کساسے ء مہم نہ اتنت بلے آردیں کہ 2006 ء نواب اکبر خان بگٹی ء سر ء پوجی آپریشن ء آئی ء نیمرانی ء پد بلوچستان ء یک السی آشوبے ء سرچست گت کہ اے آشوب تنی وھدی انگت بر جاہ انت۔ چہ پد وھدے بلوچ راجی زرمبشت کوہلو ء کابان ء چہ در کپت ء بلوچستان ء ایدگہ دمگاں سر بوت ء سیاسی سنج ء سامردمانی تہ ء آہان بوت، تہ زور گر ء واستہ اے راجی سنج ء سہاشل سریں کنگلے ء چومان اتک۔ پھمشکہ زور گر ء بلوچ سیاسی باسک ء کارندگاں بگر لس سکین دیوکیں یا کہ کمک کنوکیں مردم چست کنگ ء آہانی زانگولیں جونانی دور دیگ ء شور بندی یے سازگ بوت۔ اے جنگ ء دور دیگ ء درچ تہنا پاکستان ء چیریں ادار گانی شور بندی نہ انت بلکیں روبرکتی بلوچستان ء ہم اے شور بندی ء درچ گندگ بیت۔ پاکستان ء ایران دویں بلوچ سرڈگار ء لنگڑ، جنگ ء پروینگ ء ناروائیں روشنت ء جاورالانی بابت ء میان اُستمانی سنج ء زانت ء ودی کنگ سک باز جنجال انت۔ مارا بازیں زانگولیں جون دست کپ انت کہ آباریں چینکس وھدیگ انت کہ چگل دیگ بوتگ انت ء چر ایاں زانگولیں ٹپانی نشان پدرایں رنگے ء گندگ بنت، دومی زورانسری آوار جنی کہ درستاں گیشن انچائیں گے زانگ بیت۔ اے رھبنداں پاکستان ء 'جنگ ء دور دیگ' ء شور بندی ء نام دیگ بیت۔ چوشکہ 2006 ء پد سر جمیں بلوچستان ء سیاسی مردمانی چست کنگ ء درچے بندات بیت، انچوشکہ بی این ایم ء رھشوناں بگر مزینیں کچھ ء

⁴ مذہبی شدت پسند اور ڈرگ مافیا کو منظم کر کے بلوچ سماج کو تباہی کی جانب دھکیل رہا ہے، کریمہ بلوچ، 1 دسمبر 2014۔

کسائے آھانی باسک چست کنگ ء دور دیگ بوت انت، انچوشکہ 2009ء بی این ایم ء کماش گلام محمد بلوچ، لالامیر بلوچ ء شیر محمد بلوچ ء پاکستانی چیریں ادارگ چه عدالت ء زورانسری آوار جن انت ء پنچمی روج ء مَرگاپ ء آھانی زانگولیس جون دور دیگ بنت۔ چست کنگ ء دور دیگ ء درج نہ تہنارودراتکی بلوچستان ء گندگ بیت بلکیں اے درج روبرکتی بلوچستان ء ہم یکیں ڈولے ء گندگ بیت۔ انچوشکہ 2016ء ایشی ء مستریں درور انت، وھدے روبرکتی بلوچستان ء شہر روشان آبات ء میتگ ء سرجمیں مردین کاچکی ء نام ء زورانسری چست کنگ ء پد آھان ء مرگ ء سزادیگ بوت۔ بلوچستان ء تنی وھدی ہزارانی کسائے مردم چست کرتگ انت ء پدا آھانی زانگولیس جون ماں ویرانگاں دست کپتگ انت۔ رودراتکی بلوچستان ء اے شور بندی ء مستریں درور 2014ء دست کپ ایت، وھدے توتک ء 167 بلوچ آوار جنگیں مردمانی اجتماعی کبرے درکیت انت۔ چریشی ء ابید جنگ ء دور دیگ ء شور بندی ء رد ء پاکستان ء ہزارانی کچ ء نودر بر جنگ ء دور داتگ انت۔ انچوشکہ اے درج ء بی ایس او آزاد ء بخائی زمہ وارانی آوار جنی ء آیانی جونانی دور دیگ ء بگر آئی ء سدانی کسائے باسک ہم جنگ ء نمیران کنگ بوتگ انت۔ انچوشکہ 2011ء بی ایس او آزاد ء سیاسی باسک کمبر چاکر ء الیاس نزر چست کنگ ء پدا آھانی جون ماں ویرانگاں دور دیگ بنت۔ اے زورانسری آوار جنگیں ء آیانی جونانی دور داتگیں مردمانی لڑ باز مزن انت ء ایدگہ ہزارانی کسائے بلوچ زاننگار، داکتر، وانڈگیں نودر بر، لس مہلوک، سیاسی رھشون ء کارندگ انگت داں پاکستان ء چیریں ادار گانی زندان ء بندیک انت کہ آھانی حال ء اھوال مچ نیست انت۔ اجتماعی کبرانی دروشم ء تنی وھدی بازیں جونے ماں بلوچستان ء دراتنگ۔ ہمے رنگ ء انون زوتاں بزائکہ 2023ء آواران ء، لہتیں کبر پوجی بخجانی نزیک ء مردماں دیستگ انت ء گمان بوگ ء انت کہ اے جون بلوچ گار ء بیگوائیں مردمانی بنت۔ پرچہ کہ تنی وھدی چوشیں بازیں بلوچ است انت کہ 13 یا 15 سالوں چه زندانانی بندیک انت، کس زانت کت نہ کنت کہ سلامت انت یاناں۔ اے شور بندی ء رد ء تنی وھدی ہزاراں چه گین بلوچ مہلوک چست کنگ ء دور دیگ بوتگ انت ء اے درج تنی وھدی ہم مزیں کسائے انگت داں برجاہ انت۔

سی ٹی ڈی ء ونگٹریں میٹز:

چوناھاسی ٹی ڈی ڈیتھ اسکوڈ ء نوکتریں دروشم انت کہ ایشی ء تہ ء چیزے نوکیں مٹ ء بدلی آرگ بوتگ۔ چوشکہ اگاں بند پتری ہساب ء تپاسگ بہ بیت تہ سی ٹی ڈی بزائکہ کاوٹر ٹیر رازم ڈیپارمنٹ بلوچستان ء اولی رند ء 2010ء دیم ء آرگ بوت کہ اے ادارگ پولیس ء بہرے زانگ بیت۔ اے نوک جوڑ بوتگیں ادارگ چوناھازور گیریں لشکر ء پیدا کر تگیں زہگ انت ء ہمانی ء دیم ء آور تگیں شور بندی انت۔ گو تگیں چیزے سالوں بزائکہ 2009ء بگرداں 2016ء پاکستان ء چیریں ادار گاں مذہبی ناشر کارانی ماں بلوچستان ء ایرکنگ ء زاننگاریں تبکہ ء راکچین کنگ یا کہ دربر جابانی ماند ارگ ء مستریں ڈبہ ہماھانی زمہ واری ء کوپگاں بوتگ بلے دومی نیمگ ء دگی از گاریں تمن ء دلارانی ٹہینتگیں ٹولی کہ ڈیتھ اسکوڈ ء نام ء زانگ بیت۔ چوشکہ چیریں ادار گاں وھدے اولی رند ء ڈیتھ اسکوڈ ہک دمگاں سر گرم کت تہ گوں اے ٹولی ء گیشتریں مردم ہما انت کہ آھانی کہول ء مردم راجی سر مچارانی دست ء دلارای ء سبب ء جنگ بوتگ انت کہ رند ء زور گیریں استان ء اے

مردم پر مات انت ء بلوچ راجی زرمبشت ء هلاپ ء دیم ء آورت انت۔ اے رنگ ء ڈیتھ اسکو اڈ ء بازیں کہولے کہ راجی زرمبشت ء گوں همگرنج آت تہ آھاں زورانسری آوارجت انت ء بازیں مردمانی جنگ ء دور دیگ ء مستریں دستھے دگی دلارانی انت۔ پرچہ کہ زورگر مدامھے دگی دلارانی سبب ء گیشتر مہکم بوت کنت، اگاں اے رد ء آوت ء زور بہ دارایت تہ آئی ء پرورش ورگ مزنیں گے نہ بیت۔ انچوشکہ بلوچستان ء چیریں ادار گانی دزچیریں دگی ڈیتھ اسکو اڈ ء سورت بہ بنت یا کہ اے نوک دیم ء اتلگیں پولیس ء بہرگ کہ سی ٹی ڈی ء نام ء زانگ بیت، تہ اے دوئیں زورگر ء نیشنل ایکشن پلان یا کہ این اے پی ء دیم ء آورت تگیں شور بندی انت کہ ایٹی ء وسیلہ ء بلوچ راجی زرمبشت ولگون کنگ بہ بیت۔ دومی دیم ء اگاں چیزے سال زورگر ء بلوچ گار ء بیگو انیں مردمانی مدام وتی رسا ندر ء وسیلہ ءھے پندل سازی جار (Propagation) شنگ ء تالان کرتگ کہ اے گار ء بیگو انیں مردمانی نام ء گر انت اسل ء اے کوہ ء انت۔ یا کہ بازیں رندے اے ہم ڈسکورس ء دیم ء آورتگ کہ زورانسری آوارجتگیں مردم اوگانتان ء ایران یاڈنی ماکاں شنگ انت۔ بلے چریشی ء ابید وھدےھے گاریں مردمانی کہول بیگو انیں بنجل ء ایدگہ زہر شانی ء روانکائی شنگ ء پد نہ کنزاتگ انت تہ زورگر ءھے ماراتگ کہ آئی ء ڈسکورس ءچہ لس سورت ءچھ وڑیں پرک ء پیرے گندگ نہ بوگ ء انت۔ ہمیشکہ آئی ء سی ٹی ڈی وڑیں ادارگے ماں بلوچستان ء آورتگ۔

اے فورس چہ ڈیتھ اسکو اڈ ء گیشتر مہکمتر سیکورٹی ء رد ء استانی دیم ء آورت تگیں رہنداں گیشن پیلو کنگ ء انت۔ انچوشکہ ایٹی ء کارنداں پوجی ہیلکاری تجک ء اسپیشل سروس گروپ، نیوی سیل یا ایس اے ایس ء نیمگ ء دیگ بوگ ء انت۔⁵

چوشکہ سی ٹی ڈی ء سر ء پڑ بلوچستان ء 2015 ء گندگ بنت، انچوشکہ سی ٹی ڈی چیریں ادارگاں همے واستہ اے دگ ء آورتگ دانکہ آ ونگٹریں جنگ ء نام ء گار ء بیگو انیں مردماں بہ جنت ء دور بہ دنت۔ دومی نیمگ ء اگاں چارگ بہ بیت تہ زورگر ء سی ٹی ڈی ء آرگ ء دو مزنیں ڈسکورس دیم ء آورتگ۔ اوڈی ڈسکورس ہمیش انت کہ آسی ڈی ٹی ء وسیلہ ء گار ء بیگو انیں مردماں عدالتاں آرگ ء پیش کنگ انت ء گاریں مردمانی سر ء مزنیں ملام ء کیس جنگ ء انت۔ دومی ڈسکورس ایٹی انت کہ گاریں مردماں ونگٹریں میڑ ء نام ء جنگ ء دور دیگ ء انت ء وتی رسا ندر ء وسیلہ ءھے گپ شنگ ء تالان کنگ ء انت کہ اے بلوچ سرچار انت ء دیم پہ دیگی جنگ ء جنگ بوتگ انت۔ بزآنکہ زورگر ء ہما بلوچ گار ء بیگو انیں کہولانی پرورش دیگ (Counter) ء ہاتر ء اے دوئیں بیانیہ دیم ء آورتگ انت دانکہ دگہ جوازے پشت مہ کپ ایت۔

انچوش اگاں سی ٹی ڈی ء سر ء پڑ بلوچستان ء چارگ بہ بنت تہ اوڈی ویل 2015 ء بلوچ سیاسی ایکٹیوسٹ شفقت رودینی ء ابراہیم نیچاری ء رارسا ندر ء دیم ء بی ایل اے ء باسک ء ناشر کار ء دروشم ء پیش کنگ بوت انت۔ پدارند ء آگوں دگہ یکے مردم ء گوما مستونگ ء نزیکیں دگہ کلی گنداگ ء جت ء دور دات انت۔⁶ دومی نیمگ ء پولیس ء گوشگ ہمیش ات کہ آھاں شفقت ء ابراہیم چیریں بنجلانی درگیجگ ء

⁵ CTD- The Encounter Specialists of Balochistan, TBP Report, March 13,2021.

⁶ CTD- The Encounter Specialists of Balochistan, TBP Report, March 13,2021.

بُرتگ انت، تہ اودے سہی مردم ۽ تیر گواری ۽ سبب ۽ شفقت ۽ ابراہیم جنگ بوتگ انت ۽ سہی مردم پولیس ۽ تیرانی زد ۽ اتنگ۔

اے ویل ۽ پدبازیں آشوبی گلانی نیمگ ۽ ہم گمان پدر کنگ بوت کہ پاکستانی چیریں ادارگاں وتی شور بندی ٹیننگ، بز انکہ گو سگلیں ”جنگ ۽ دور دیگ“ ۽ نوک تریں دروشم همے ونگلڑیں دیم پہ دیگی میڑ ۽ رنگ ۽ دیم ۽ آرگ بوتگ۔ زورانسری آوار جنگلیں مردم نوں سی ٹی ڈی انجیں میڑاں جنگ ۽ دور دیگ ۽ انت دانکہ ”میان اُستمانی چاروکیں ادارگان ۽ ردات کت بہ کنت۔“

جون 2018 ۽ وهدے کہ چار بلوچ کہ (آیانی تہ ۽ یک زالبولے هوار ات) نمیران کنگ بوت انت تہ بلوچ سیاسی سروک ۽ الس مہلوک ۽ نیمگ ۽ چہ سی ٹی ڈی ۽ اے کردباز ایر جنگ بوت۔ بلے دومی نیمگ ۽ سی ٹی ڈی ۽ گو شنگ ہمیش ات کہ چانپہ یے ۽ میان ۽ ناشرکاراں آہانی سر ۽ تیر گواری بندات کرتگ کہ آجنگ بوتگ انت۔ بلے بلوچ سیاسی گل ۽ ونگلڑیں میڑ ۽ جنگلیں مردمانی کہولاں سی ٹی ڈی ۽ دروگیں بیان ردکت۔ آہانی گو شنگ ہمیش ات کہ سی ٹی ڈی ۽ ونگلڑیں میڑ ۽ میان ۽ مئے مردم جنگ انت۔

نووں اے ونگلڑیں میڑ زور گر ۽ ہاتر ۽ نوکیں شور بندی یے بلے اے گو سگلیں شور بندی ۽ چہ نوکتر انت۔ 2020 ۽ اگست ۽ ماہ ۽ سی ٹی ڈی ۽ داوا کرتگ ات کہ آہاں راجن پور ۽ پنچ ناشرکاریں مردم کشتنگ۔ بلے رند ۽ ہمے پدر بوت کہ اے پنچیں گار ۽ بیگوائیں بگٹی تمن ۽ مردم بوتگ انت۔ 7 ہاگس کہ آہانی پچار کنگ بوتگ ات چو اے ڈول ۽ ات انت دوست محمد بگٹی کہ آکر اپچی ۽ چہ زورانسری آوار جنگ بوتگ ات، گلام حسین بگٹی کنڈ کوٹ ۽ برگ بوتگ ات، ماسٹر آلی بگٹی پٹ پیدر ۽ عطا محمد بگٹی بھوپوری ۽ چہ زورانسری آوار جنگ بوتگ انت۔

18 جنوری 2021 ۽ ایگل فورس آف پولیس ۽ نیمگ ۽ چہ ہمے داوا کنگ بوت کہ پٹ ۽ پول ۽ میان ۽ آہاں کھٹے ۽ سر ۽ دو مردم دز دانگ کہ آوشنگ ۽ بدل ۽ بتنگ انت، آہمے مردم کہ ماپد ادز گیر کنگ انت۔ ایگل فورس ۽ گو شنگ ہمیش ات کہ آہاں دستی بمب گون بوتگ، گرگ ۽ پد ماسی ٹی ڈی ۽ دست ۽ دانگ انت۔ اے دوئیں میست سالی ورننا جمیل ۽ سمیح پرکانی ۽ تروز تک بوتگ انت۔ آسی ٹی ڈی ۽ نیمگ ۽ دورند ۽ عدالت ۽ برگ بوتگ انت ۽ آہاں ونگلڑیں بہتام جنگ بوتگ۔

انچوشنگ مارچ 7 ۽ سی ٹی ڈی ۽ داوا کرتگ ات کہ آہاں مستونگ ۽ دگ ۽ پنچ بی ایل اے ۽ باسک ۽ ناشرکار جنگ۔ آہانی گو شنگ ہمیش ات وهدے کہ چیریں بخلانی چانپہ ۽ شنگ انت کہ اودے بی ایل اے باسکاں تیر گواری بندات کرتگ کہ چرے میڑ ۽ زد ۽ آہانی پنچ نیر جنگ بوتگ۔ بلے بلوچ سیاسی گلاں سی ٹی ڈی ۽ اے بیان رد کرتگ ۽ اے پنچیں مردمانی تہ ۽ دو نیر جمیل ۽ سمیح پرکانی تروز تک بوتگ انت، آہم جنگ بوتگ انت کہ 18 جنوری ۽ ایگل فورس ۽ کپنگ ۽ سی ٹی ڈی ۽ دست ۽ دانگ انت۔ آدگہ سہ یں عارف مری، یوسف مری ۽ شاہ نزر ۽ نام ۽ چہ زانگ بوتگ انت۔⁸ اے ہما بلوچ بوتگ انت کہ پیسر ۽ چہ زور گر ۽ زورانسری آوار جنگ انت ۽ پد اوزورانسری جنگ ۽ نام ۽ جنگ ۽ دور

⁷ CTD- The Encounter Specialists of Balochistan, TBP Report, March 13, 2021.

⁸ CTD- The Encounter Specialists of Balochistan, TBP Report, March 13, 2021.

داتگ آنت۔

اے نوک تریں شور بندیء مستریں لوٹ ہمیش انت کہ بلوچ راجی زربشت کجام ہم وڑےء پرورش بہ وارت۔ دومی بلوچ گارء بیگوانیں
مردماں میان اُستمانی ادار گانی دیمء رد پیش دارگء جہد کنگ۔ سہی ونگڑیں میڑء وسیلہء چینء راہمے کلہ سر کنگ کہ ناشر کار و لگوچ کنگ
بوگء انتء سی پیکء راہ تچک کنگ بوگء انت۔ چریشیء آچینء وڑیں مزینں تاکتاں چہ زر گپتء ہمے زراں بلوچ راجی زربشتء ہلاپء
هرچ کنگء بلوچء چکپینیء نوک تریں شور بندیانی ردء کار بندگء انت۔

